

AZ EURÓPAI KÖZÖSSÉGEK BIZOTTSÁGA

Brüsszel, 27.1.2005
COM(2005) 16 végleges

A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE

Jelentés a Környezettechnológiai Cselekvési Terv 2004. évi végrehajtásáról

{SEC(2005)100}

A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE

Jelentés a Környezettechnológiai Cselekvési Terv 2004. évi végrehajtásáról

(EGT vonatkozású szöveg)

A Környezettechnológiai Cselekvési Tervet¹ (ETAP) az Európai Tanács 2004. március 25-26-i tavaszi ülése fogadta el. Ezt követően az érdekelt felek széles körétől, így gazdasági szervezetektől, pénzügyi szereplőktől, a kutatói társadalomtól és nem kormányzati szervezetektől érkezett pozitív reakció az ETAP-ra

A Környezetvédelmi Tanács 2004. október 14-én elfogadott következtetései² az ETAP gyors végrehajtására szólítottak fel, hogy az ökológiailag hatékony innovációk tisztességes és versenyképes piaci kilátásokat kapjanak, és hogy egy hatékony intézkedéscsomaggal megvalósuljon az externáliák internalizációja. Ezek közé tartozik a teljesítményalapú zöld közbeszerzés, a pénzügyi ösztönzők, a környezetre negatív hatást gyakoroló és a fenntartható fejlődéssel nem összeegyeztethető támogatások reformja, és a költségek megosztására szolgáló megoldások, különösen a kis- és középvállalkozások számára.

A Wim Kok vezette magas szintű munkacsoport a lisszaboni stratégiáról szóló „Facing the Challenge” („Szembenézni a kihívással”) c. jelentése további lendületet biztosít az ETAP végrehajtásához, és felhívja a tagállamokat a konkrét intézkedéseket és határidőket tartalmazó útitervek kidolgozására.

A Bizottság a tagállamok és az Európai Beruházási Bank segítségével jelentős előrehaladást ért el a cselekvési program végrehajtása terén. Ez a jelentés összefoglalja a fő eredményeket, ismerteti a tagállamok azon tevékenységeit, melyek alapul szolgálhatnak az ETAP végrehajtásához, és kiemeli azokat a területeket, ahol az erőfeszítések intenzitásának növelésével gyorsabb előrehaladást lehetne elérni a környezettechnológiák által nyújtott lehetőségek teljes körű kiaknázása felé.

1. AZ ETAP ES AZ EU VERSENYKEPESSEGE

További bizonyíték kerül elő arra vonatkozólag, hogy a környezetvédelem általánosságban hozzájárul az EU vállalkozásainak és gazdasági társaságainak versenyképességéhez. Ha csak az ökológiai iparágakat tekintjük, a környezetvédelmi termékek és szolgáltatások világpiacát 2003-ra több mint 500 milliárd euró értékűre becsülik – mely összevethető a repülőgépiparral és a gyógyszeriparral –, és ez a piac évente kb. 5%-kal nő.³

¹ A „Fenntartható fejlődést segítő technológiák ösztönzése: Környezettechnológiai Cselekvési Terv az Európai Unió számára” c. bizottsági közlemény (COM(2004) 38 végleges, 2004.01.28.)

² Tiszta, intelligens, versenyképes: az ökológiailag hatékony innovációk lehetőségei a lisszaboni folyamatban

³ Adrian Wilkes a Környezettechnológiai Beszállítók Szövetségének Európai Bizottságától, a 2004-es zöld héten tartott előadása, 2004. június

Ezen a globális piacon Európa jelentős előnyre tehet szert, ha azokra a környezettechnológiákra összpontosít, amelyekért más országok hozzá fordulnak majd. Európa már most is vezet bizonyos környezettechnológiák, például a szélenergia terén, de a verseny erősödik, ahogyan a fő versenytársak kidolgozzák saját stratégiájukat: Japán például azt a célt tűzte ki maga elé, hogy az energiatakarékossági technológiák terén világelsővé váljon, melyet különösen a „Top Runner Programme” támogat; Kanada szintén ambiciózus környezettechnológiai stratégiát jelentett be, 1 milliárd kanadai dolláros költségvetési támogatással.

Globális szinten az olajárak elmúlt hónapokbeli jelentős mértékű emelkedése és ingadozása újraindította a vitát arról, hogy szükség van-e az EU olajfüggőségét enyhítésére, és növelni kell-e azoknak a politikáknak a támogatását, amelyek célja az energiahatékonyság, a megújuló energiaforrások és az alacsony széndioxid-kibocsátással járó energiatermelés. Az energiahatékonyság költséghatékony módon csökkentheti az energiakeresletet. Meg kell jegyezni, hogy az ilyen technológiákba való beruházás az olaj-GDP hatás miatt az olajtól való függés csökkentésével a GDP-veszteségtől is védi a gazdaságot: új számítások⁴ arra utalnak, hogy a megújuló energiaforrások áramtermelésben betöltött szerepének 10%-os növelésével az olaj miatti GDP-veszteség 29–53 milliárd dollárral csökkenthető az Egyesült Államok és Európa számára (49–90 milliárd dollárral az OECD számára). Ezek az elkerült veszteségek az Európai Tanács megújuló energiaforrásokkal foglalkozó ülése által tervezett megújuló energiaforrásokkal kapcsolatos beruházási szükségletek *egyötödét*, valamint egy G-8 munkacsoport által tervezett OECD-beruházás *felét* ellensúlyozzák. A megújuló energiaforrások EU-n belüli részarányáról szóló bizottsági közlemény⁵ felméri a megújuló energiaforrások fejlettségi szintjét, és konkrét cselekvést javasol nemzeti és közösségi szinten, biztosítandó az EU megújuló energiaforrásokra vonatkozó célkitűzéseinek teljesítést 2010-ig. Ezáltal mind az energiahatékonyság, mind a megújuló energiaforrások területén való beruházások növelni fogják Európa számára az energiaellátás biztonságát.

Az energiaágazat technológiai fejlesztéseit, különösen az energiahatékonysággal és a megújuló energiaforrásokkal kapcsolatos fejlesztéseket, az EU éghajlatváltozással kapcsolatos politikája is, de nem kizárólag az irányítja. Az emissziókereskedelmi rendszer 2005. január 1-i elindítása hathatósan közreműködik majd ebben. A technológiai fejlesztések létfontosságúak az éghajlatváltozás elleni küzdelem következő, a Kyotóban meghatározott határidők utáni lépéseinek előkészítéséhez is. Az éghajlatváltozással kapcsolatos közép- és hosszútávú stratégiák költségeire és előnyeire vonatkozó bizottsági közlemény („2012 után”) olyan elemeket tartalmaz, amelyek utat mutatnak majd az EU-nak a továbbvezető úton.

2. AZ ETAP 2004. EVI VEGREHAJTASA

A cselekvési terv kulcsfontosságú prioritásainak megvalósítása jól halad. Sikerült magasabb prioritást kivívni a környezettechnológiák számára az EU Kutatási és Fejlesztési Keretprogramján belül. Technológiai platformok felállítására került sor az

⁴ Shimon Awerbuch: Exploiting the oil-GDP effect to support renewables deployment (Az olaj-GDP hatás kiaknázása a megújuló erőforrások felhasználásának támogatására), előkészület alatt.

⁵ COM(2004) 366 végleges

ökológiai innováció szempontjából releváns technológiai területeken. Vízszálóközpont-hálózatok épülnek ki, melyek előkészítik majd a terepet egy esetleges, az egész EU-ra kiterjedő környezettechnológiai ellenőrző rendszer számára.

A kohéziós politika elkövetkezendő időszakára javasolt rendeleteknek elő kell segíteniük a fenntartható technikákba és megoldásokba való regionális beruházásokat, és a jövőbeli versenyképességi és innovációs keretprogram előkészítésének ki kell bővítenie az EU környezettechnológiákat támogató eszközeit.

A környezettechnológiák felvételét elősegítő piaci feltételek javítására létrejött az Európai Beruházási Bank szolgáltatása, mely támogatást nyújt az EU emissziókereskedelmi rendszeréhez kapcsolódó magánberuházásokhoz, míg a holland elnökség alatti előkészítő munka előkészíti a terepet további kockázat-finanszírozási programok számára.

A zöld közbeszerzésre⁶, szabványosításra⁷, és a környezetre káros támogatásokra⁸ vonatkozó kulcsfontosságú iránymutató dokumentumok véglegesítése cselekvésre késztet mind az EU és a nemzeti szinten ezeken a területeken. Különösen a Bizottság és a tagállamok közötti együttműködés zajlik a zöld közbeszerzésről szóló kézikönyv alapján, megkönnyítendő a nemzeti cselekvési tervek kidolgozását, az előrehaladás mérését és az esetleges közös célkitűzések megállapítását. Előkészítő munka zajlik a kulcsfontosságú termékekre, szolgáltatásokra és eljárásokra vonatkozó, teljesítménnyel kapcsolatos célkitűzések lefektetése érdekében.

Sikerült előrelépni a globális dimenzióban is, az ún. „Patient Capital Initiative” előkészítésével, amely támogatást nyújt a megújuló energiaforrásokba és az energiahatékonyságba való beruházásokhoz, valamint az exporthitelre és kereskedelmi megállapodásokra vonatkozó nemzetközi szintű megbeszélésekkel. A fejlesztési segélyezési politika keretében a víz- és energiagazdálkodási AKCS-EU intézkedések végrehajtása szintén kiemelkedő lehetőségeket teremt a környezettechnológiák számára.

Az információs eszközök kifejlesztése és az érintett érdekelt felek mozgósítása előkészíti a terepet a tudatosítással és a célzott képzésekkel összefüggő további kezdeményezésekhez.

Ennek a dokumentumnak a mellékletei további információt tartalmaznak az ETAP végrehajtásában elért előrehaladásról (I. melléklet), valamint a tagállamok azon tapasztalatairól és kezdeményezéseiről, amelyre az ETAP végrehajtása építhető (II. melléklet).

⁶ Európai Bizottság: „Buying green”! A handbook on environmental public procurement (Kézikönyv a környezetvédelmi szempontú közbeszerzésről), Luxembourg 2004.

⁷ Bizottsági közlemény a környezetvédelmi szempontok európai szabványokba történő beépítéséről (COM(2004) 130 végleges, 2004.02.25.)

⁸ OECD: Environmentally-harmful subsidies – policy issues and challenge (Környezetre káros támogatások – politikai kérdések és kihívás), Párizs, 2003.

3. KÖVETKEZŐ LÉPÉSEK AZ ETAP MEGVALÓSÍTÁSÁBAN

Az EU szintjén azonban a fellépéseket intenzívebbé kell tenni ahhoz, hogy döntő hatást lehessen gyakorolni a környezettechnológiák szélesebb körű felhasználására:

- A közösségi pénzügyi eszközöknek jobban kellene ösztönözniük a kockázat-finanszírozás mozgósítását a tudásalapú tevékenységek és az innováció, például az ökológiai innováció céljára. Ez a magas növekedési potenciállal rendelkező és az ilyen innovációk feljesztésére hajlandó KKV-k számára javítaná a kockázati tőke elérhetőségét a tagállamokban és az EU egészében. Az Európai Beruházási Banknak meg kell erősítenie az olyan új eszközök tervezésére vonatkozó erőfeszítéseit, amelyek elősegítik az ökológiai innovációba való befektetést, valamint a környezettechnológiák szélesebb körű felhasználását, különösen a kis- és középvállalkozások által.
- A termékekre, szolgáltatásokra és eljárásokra vonatkozó, teljesítménnyel kapcsolatos célkitűzések kidolgozását a Bizottságnak prioritásként kell kezelnie. Ezeknek a célkitűzéseknek a fő környezeti kihívásokkal kell foglalkozniuk, mint az éghajlatváltozás, lég- és vízszennyezés, a hatékony energiafogyasztás és a hulladék mennyiségének csökkentése. Ezeknek a célkitűzéseknek a hagyományos követelményeket kiegészítő és a piac reakciója szempontjából ambiciózus követelményeket támogató összehasonlítási alapot kell teremteniük a termékek, szolgáltatások és eljárások fő csoportjainak környezetvédelmi teljesítményére nézve. A teljesítményre vonatkozó célkitűzések felállításának gyakorlatiasnak és működőképesnek kell lennie, és rendszeres felülvizsgálati mechanizmust kell tartalmazniuk, hogy a fogyasztóknak, vállalkozásoknak, hatóságoknak, beszerzőknek és finanszírozóknak legyen eszközük a tájékozódásra, a választásra és az ökológiai innovációk ösztönzésére, mind nemzeti, mind közösségi szinten.
- Erősíteni kell a környezettechnológiák vizsgálatára és ellenőrzésére vonatkozó, az egész EU-ra kiterjedő rendszer létrehozására irányuló erőfeszítéseket. Ennek a rendszernek lehetővé kell tennie a gyártók számára, hogy tanúsítványt kapjanak az új innovációk és egyéb technológiák környezetvédelmi teljesítményéről, a lefektetett környezetvédelmi célkitűzésekkel összhangban. Az ellenőrző rendszer céljából kell kitűzni továbbá, hogy erősítse a fogyasztók és vállalkozások bizalmát a frissen piacra bocsátott új technológiák iránt.
- Az állami támogatásra vonatkozó szabályok már lehetővé teszik a környezetbarát beruházások ösztönzésére vonatkozó rendelkezéseket, és céljuk a piacon egyenlő feltételek biztosítása az ökológiai innovációk és környezetileg megfelelő technológiák számára. A környezetvédelmi célú állami támogatásokra vonatkozó iránymutatások felülvizsgálata 2005-ben kezdődik. Ebben az összefüggésben azt fogják vizsgálni, hogy az ilyen szabályoknak tovább kellene-e könnyíteniük az ökológiai innovációk kifejlesztését és piacra történő bevezetését.
- A Környezettechnológiai Cselekvési Tervvel összefüggésben megfelelő indikátorokat kell kidolgozni az ökológiai innováció és a környezettechnológiák piaca fejlődésének jobb elemzéséhez. Ezeknek mérniük kell mind a piac fejlődését, mind az EU iparának teljesítményét a piacon. Mérniük kell emellett a cselekvési terv végrehajtásában elért előrehaladást, valamint az EU gazdaságának ökológiai hatékonyságát. Az indikátoroknak fel kell használniuk a Bizottság

(Eurostat) által a környezeti szempontú számvitel és az ökológiai hatékonyság-indikátorok terén végzett munkát.

A tagállamok szintén kidolgoztak az ökológiai innovációhoz kapcsolódó cselekvéseket. A nemzeti stratégiák, illetve cselekvési tervek mellett a nemzeti programokban vagy eszközökben szereplő helyes gyakorlatok jó alapként szolgálnak az EU cselekvési tervét támogató tapasztalatok cseréjéhez, együttes fellépéshez és teljesítményértékeléshez. A meglévő helyes gyakorlatok teljes körű kiaknázásához döntő lépéseket kellene most tenni:

- A tagállamoknak 2005. végéig nemzeti úttervet kellene kidolgozniuk az ETAP végrehajtására. Ezeknek az útterveknek a meglévő stratégiákra és cselekvési tervekre kell épülniük, és konkrét intézkedéseket és határidőket kell tartalmazniuk. A tagállamok helyes gyakorlatainak azonosítása elvezethet a környezettechnológiák fejlesztésére és piaci felvételére vonatkozó teljesítményértékelések és megfelelő indikátorok kidolgozásához. Az útterveket ezután az EU szintjén egységesíteni lehet, alapot teremtve az ETAP végrehajtására vonatkozó tagállamok közötti további együttműködéshez.
- A tagállamoknak lépéseket kell tenniük további kockázat-finanszírozás mozgósításához az ökológiai innovációkhoz és a környezettechnológiákhoz. Ez megtehető az ökológiai innovációra és környezettechnológiákra szakosodott befektetési alapok létrehozásával. A hollandiai Zöld Befektetési Alap és a franciaországi Környezetvédelmi és Energiagazdálkodási Befektetési Alap (FIDEME) jó példa a kis- és középvállalkozások ökológiai innovációját segítő hatékony kockázat-finanszírozási eszközökre.
- A zöld közbeszerzéssel kapcsolatos nemzeti cselekvési terveket kell kidolgozni. Ezekben a tervekben célkitűzéseket és összehasonlításokat kell rögzíteni a zöld közbeszerzés ösztönzésére, valamint iránymutatást és gyakorlati eszközöket kell lefektetni a beszerzők számára. Az ilyen cselekvési tervek kidolgozására jó példák találhatók az EU zöld közbeszerzésről szóló kézikönyvében, valamint az Ausztria, Dánia, Finnország, Hollandia, Svédország és az Egyesült Királyság által kidolgozott zöld közbeszerzési politikákban és cselekvési tervekben. Megfelelő kapcsolatot kell létrehozni a nemzeti cselekvési tervek és a kulcsfontosságú termékek, szolgáltatások és eljárásokra teljesítményére kidolgozott célkitűzések, valamint a környezettechnológiák tervezett egész EU-ra kiterjedő vizsgálati és értékelő rendszere között.
- A 6. Kutatási és Fejlesztési Keretprogram (6. KP) keretében folytatott prioritás-megállapító törekvésekkel összhangban meg kell kezdeni az ETAP által érintett nemzeti és regionális kutatás-fejlesztési programok munkájának koordinálását a szétaprózódás és a hatékonyság csökkenése megakadályozására, például egy ERA-NET keretében. A Bizottság 2005-ben összehívja az ETAP által érintett nemzeti és regionális kutatás-fejlesztési programok vezetőit ennek a koordinációnak a beindítása céljából.

Az Európai Bizottság az Európai Tanács 2007. évi tavaszi ülésének számol be az ETAP végrehajtásáról, beleértve a tagállamok közötti együttműködés első eredményeit és teljesítményértékeléseit.